

Sygn. akt VIII Pz 142/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w G. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędziowie: SSR del. Anna Capik-Pater SSO Grażyna Łazowska

po rozpoznaniu sprawy w dniu 25 stycznia 2019 w G.

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie J. K.

przeciwko Spółce (...) S.A w B.

o świadczenie rekompensacyjne

na skutek zażalenia pozwanej Spółki (...) S.A w B.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 14 września 2018 *sygn. akt* IV P 100/18

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie

(-) SSR del. Anna Capik-Pater	(-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek	(-) SSO Grażyna Łazowska
Sędzia	Przewodniczący	Sędzia

UZASADNIENIE

Powódka J. K. pozwem skierowanym przeciwko Spółce (...) S.A. w B. domagała się zasądzenia na jej rzecz rekompensaty z tytułu utraty prawa do deputatu węglowego w rozumieniu ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniach rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Na rozprawie w dniu 14 września 2018r. powódka cofnęła pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Postanowieniem z 14 września 2018r. Sąd Rejonowy w Z. w pkt 1 umorzył postępowanie na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., zaś w pkt 2 odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu. W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie wystąpiły szczególne okoliczności, o których mowa w art. 102 k.p.c., uzasadniające odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu, a to w szczególności: fakt, iż dochodzone roszczenie o zapłatę utraty rekompensaty za utracony deputat węglowy jest roszczeniem, które zagwarantował ustawodawca tylko niektórym kategoriom osób, a także krótki zawity termin do złożenia odwołania od decyzji strony pozwanej, który mógł

powodować pewnego rodzaju „pochopność” powódki. W ocenie Sądu I instancji zasady współzycia społecznego nie pozwalają nałożyć na przegrywającą obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Ponadto zarówno charakter roszczeń z jakimi wystąpiła powódka, jak i jej subiektywne przekonanie o zasadności zgłoszonych roszczeń, pozwalały zastosować normę przewidzianą w art. 102 k.p.c. Wskazano również na trudną sytuację materialną powódki oraz, że niesprawiedliwe byłoby obciążanie jej stosunkowo wysokimi kosztami zastępstwa procesowego przy niskim skomplikowaniu sprawy pod względem prawnym i braku konieczności poczynienia ustaleń faktycznych.

Pozwana Spółka (...) S.A. w B. wniosła zażalenie na powyższe postanowienie, zaskarżając je w części, tj. w zakresie pkt 2. Pozwana zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, a to:

- art. 98 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c. poprzez odstąpienie od obciążania powódki kosztami postępowania, pomimo przegrania przez powódkę sprawy, a także pomimo niezastnienia w niniejszej sprawie przesłanek, o których mowa w art. 102 k.p.c., tj. wypadków szczególnie uzasadnionych;
- § 2 pkt 4 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez jego niezastosowanie.

Pozwana domagała się zmiany postanowienia w zaskarżonym zakresie poprzez zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kwoty 1.350 zł tytułem kosztów postępowania oraz zasądzenia od powódki na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniosła, że nie sposób przyjąć – jak w jej ocenie argumentuje zaskarżone postanowienie Sąd Rejonowy – iż niezajomość prawa jest przesłanką uzasadniającą odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania. Podkreśliła, że powódka otrzymała decyzję odmowną w sprawie rekompensaty na etapie przesądowym, w uzasadnieniu której pozwana wyjaśniła w sposób jednoznaczny z jakich przyczyn powódka nie jest uprawniona do rekompensaty. Zaznaczyła, że powódka nigdy nie spełniła przesłanek do uzyskania rekompensaty, a pomimo to w pełni świadomie skierowała przeciwko niej powództwo. Ponadto pozwana wskazała, że 14-dniowy termin na wytoczenie powództwa w przedmiotowej sprawie nie jest krótszy od innych ustawowych terminów przewidzianych na wnoszenie środków odwoławczych, w tym terminów przewidzianych w prawie pracy. Pozwana zwróciła również uwagę, że jeżeli powódka miała wątpliwości co do stanu prawnego, to mogła zasięgnąć porady prawnej, a w tym skorzystać z bezpłatnej pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa.

Powódka w piśmie z 12 listopada 2018r. wносиła o nie obciążanie jej kosztami zastępstwa procesowego. Podała, że jej renta rodzinna wynosi od 1 marca 2018r. 2687 zł, natomiast biorąc pod uwagę miesięczne wydatki – w tym koszty leczenia, opłaty za media, opał, utrzymanie domu i samochodu – oraz debet w wysokości 3735,03 zł, nie jest w stanie ponieść kosztów, o które wnosi pozwana.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie odstąpienia od obciążania powódki kosztami procesu na zasadzie art. 102 k.p.c.

Sąd Okręgowy zgadza się z twierdzeniem pozwanej, że regułą w postępowaniu cywilnym jest zasada odpowiedzialności za wynik procesu określona w art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Zgodnie natomiast z treścią art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Powyższy przepis stanowi wyjątek od reguły ponoszenia kosztów procesu przez stronę przegrywającą.

Sąd nie jest zobligowany do zastosowania art. 102 k.p.c., ale posiada taką możliwość, po rozważeniu całokształtu okoliczności sprawy. Sądy posiadają bowiem swobodę kształtowania orzeczeń o kosztach procesu, a więc i kosztach zastępstwa procesowego, samodzielnie decydują czy na gruncie konkretnej sprawy zachodzą owe "szczególne okoliczności" o jakich mowa w powoływanym wyżej przepisie, pozwalające na odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania.

W postanowieniu z dnia 24 października 2013r. sygn. IV CZ 61/13 (LEX nr 1389013) Sąd Najwyższy wskazał, iż hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania "wypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu.

W ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał również, że „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego” (vide postanowienie z 14 stycznia 1974r., II CZ 223/73, LEX nr 7379, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 października 1976r. sygn. IV Pz 61/76, LEX nr 7856, postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1981r. sygn. IV Pz 11/81, LEX nr 8307, postanowienie Sądu Najwyższego 17 kwietnia 2013r. V CZ 132/12, LEX nr 1341732).

Ocena czy zaistniały przesłanki do zastosowania instytucji z art. 102 k.p.c. należy do sądu rozpoznającego sprawę i orzeczenie to podlega zmianie w wyniku weryfikacji instancyjnej jedynie w wyjątkowych wypadkach. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w S. w wyroku z dnia 29 października 2015r., sygn. akt: ACa 496/15 „Kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa” (Legalis nr 1435257).

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie zaistniały szczególnie uzasadnione przypadki uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. i odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że dochodzone roszczenie o zapłatę rekompensaty za utracony deputat węglowy jest roszczeniem, które zagwarantował ustawodawca tylko niektórym kategoriom osób, a powódka pozostawała w subiektywnym przekonaniu, że z samego faktu bycia wdową po górniku taka rekompensata jej się należy. Sąd podkreśla, że powódka występowała bez profesjonalnego pełnomocnika, zatem nie miała możliwości precyzyjnej analizy przepisów i pełnej oceny zasadności powództwa, zaś sam charakter roszczenia również uzasadnia stwierdzenie, że w sprawie wystąpiły szczególnie uzasadnione przypadki.

Ponadto Sąd Okręgowy miał na względzie, że powódka na rozprawie w dniu 14 września 2018r. wskazywała, że czuła się pokrzywdzona odmową przyznanania jej rekompensaty - wówczas nie miała pojęcia, że wdowy i sieroty po górnikach zostaną pozbawione rekompensaty – wniosła pozew. Jednocześnie na ww. rozprawie cofnęła pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Dodać należy, że w sprawie występują również inne okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 – w szczególności trudna sytuacja życiowa powódki, która – jak wskazywała w piśmie z 12 listopada 2018r. – utrzymuje się jedynie z renty rodzinnej w wysokości 2687 zł. Powódka ponosi miesięczne wydatki – w tym koszty leczenia (150 zł miesięcznie oraz jednorazowo 4000 zł na zakup protezy) – które pochłaniają niemal całe świadczenie. Nie posiada ona również wolnych środków finansowych. Przeciwnie – jej zadłużenie w banku wynosi ponad 3700 zł.

W tej sytuacji Sąd I instancji, powołując się na zasady współżycia społecznego, prawidłowo – w oparciu o art. 102 k.p.c. – odstąpił od obciążania powódki kosztami zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w G. uznał zażalenie pozwanej za bezzasadne i w oparciu o art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł o jego oddaleniu.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater	(-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek	(-) SSO Grażyna Łazowska
Sędzia	Przewodniczący	Sędzia